

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

A Rozsály-Csengersima (HUHN20055) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület fenntartási terve

Kisar
2014.

Ügyfél

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság

Együttműködő partnerek

Szabolcs-Szatmár-Beregi Természet- és Környezetvédelmi
Kulturális Értéktörző Közhasznú Alapítvány

Vezető szakmai koordinátor

Dr. Horváth Róbert

Szakmai koordinátor

Barna Péter

Dr. Magura Tibor

Olajos Péter

Vezető természettudományi szakértő

Dr. Horváth Róbert

Vezető agrárgazdálkodási szakértő

Tóth Sándor

Vadnay Réka

Közreműködő szakértők

Dobrosi Dénes

Dr. Forgács Zoltán

Juhász Krisztina

Kovács Tibor

Dr. Lukács Balázs

© Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság 2014

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzői jogvédelem alatt áll.
A dokumentáció nyilvános, a megfelelő hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthető!

Tartalomjegyzék

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai	5
1.1. Név	5
1.2. Azonosító kód	5
1.3. Kiterjedés	5
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek.....	5
1.4.1. Jelölő élőhelyek	5
1.4.2. Jelölő fajok.....	5
1.5. Érintett települések.....	5
1.6. Egyéb védettségi kategóriák	5
1.7. Tervezési és egyéb előírások.....	6
1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv	6
1.7.2. Településrendezési eszközök	6
1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek	6
1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek.....	6
1.7.5. Halgazdálkodási tervek.....	6
1.7.6. Vízgyűjtő-gazdálkodási terv	1
1.7.7. Egyéb tervek	1
2. Veszélyeztető tényezők.....	8
3. Kezelési feladatok meghatározása	11
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	11
3.2. Kezelési javaslatok.....	12
3.2.1. Élőhelyek kezelése.....	12
3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés.....	23
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések.....	23
3.2.4. Kutatás, monitorozás	24
3.2.5. Mellékletek	25
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében	27
3.3.1. Agrártámogatások	27
3.3.2. Pályázatok.....	29
3.3.3. Egyéb	29
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja.....	29
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök.....	29
3.4.2. A kommunikáció címzettjei	30
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel.....	30

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Rozsály-Csengersima kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (kjTT)

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUHN20055

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	984,63 ha.

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek

- 6440 – *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei
- 91F0 – Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior*, vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmenion minoris*)
- 91G0* – Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*val és *Carpunis betulusszal*

*: kiemelt jelentőségű élőhely.

1.4.2. Jelölő fajok

- Vöröshasú unka (*Bombina bombina*)
- Mocsári teknős (*Emys orbicularis*)
- Sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*)
- Réti csík (*Misgurnus fossilis*)
- Nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*)
- Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)
- Lápi szitakötő (*Leucorrhinia pectoralis*)

1.5. Érintett települések

Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye: Császló, Csegöld, Csengersima, Gacsály, Rozsály

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendeletet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

A terület teljes egészében része az országos ökológiai hálózat övezetnek, magterület besorolással.

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv(ek)

Mivel az Rozsály-Csengersima kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület védett természeti területet nem érint, a tervezési területre kezelési terv nem vonatkozik.

1.7.2. Településrendezési eszközök

- 2003. évi XXVI. törvény az Országos területrendezési tervről
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat Közgyűlésének 19/2011. (XII. 1.) önkormányzati rendelete Szabolcs-Szatmár-Bereg megye területrendezési tervéről
- Császló településrendezési terve 218/2006. (VI. 19.) KT. határozat
- Csegöld településrendezési terve 284/2006. (V.31.) KT. határozat
- Csengersima települési rendezési terve 45/2006. (V.30.) KT. határozat
- Gacsály településrendezési terve 1/2009. (II.16.) KT. határozat
- Rozsály településrendezési terve 5/2014. (II. 5) KT. határozat

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

Körzeti erdőterv: Szatmár-Beregi (971. számú) körzet erdőterve. A tervet jóváhagyta az FVM az 56181/62/2004. számú rendelettel. A körzeti erdőterv érvényes: 2013. december 31-ig, illetve az új erdőterv elkészültéig.

A körzetet az utolsó tervezés óta felosztották Szatmár-Nagyecsed-i és Rétköz-Beregi körzetekre. A tervezési terület a Szatmár-Nagyecsed-i körzetbe tartozik. A következő tervezés határideje a Szatmár-Nagyecsed-i körzetben: 2015. december 31.

A 2015. december 31-ig egyéni elbírálású határozatokat hoznak a 2004-ben elfogadott erdőterv egyes részeinek aktualizálásával.

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

Megyei (körzeti) szinten: Szabolcs-Szatmár-beregi apróvadás vadgazdálkodási körzet terve. Érvényes 2017-ig.

Császlói újsólyom Vadásztársaság. A vadásztársaság székhelye: Jánkmajtis Béke út 2. Regisztrációs szám: 856710. Vadgazdálkodási üzemterve kelt 2006-ban; jóváhagyta a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei MGSzH Földművelésügyi Igazgatóságának Vadászati és Halászati Osztálya; érvényes 2017-ig.

Hubertus Vadásztársaság. A vadásztársaság székhelye: 4737, Kisnamény, Fő út 27. Regisztrációs szám:856610. Vadgazdálkodási üzemterve kelt 2006-ban; jóváhagyta a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei MGSzH Földművelésügyi Igazgatóságának Vadászati és Halászati Osztálya; érvényes 2017-ig.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

A tervezési területen halászati vízterület nincs, halgazdálkodási terv nem vonatkozik rá.

1.7.6. Vízgyűjtő-gazdálkodási terv

A Tisza rész-vízgyűjtő vízgyűjtő-gazdálkodási terve. Közreadta a Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság, 2010 áprilisában.

A Felső-Tisza vízgyűjtő-gazdálkodási terve. Közreadta a FETIKÖVIZIG és a Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság, 2010 áprilisában. Esedékes felülvizsgálat éve: 2015.

A Víz Keretirányelv (VKI) előírásai szerint készült dokumentumokban foglalt, a felszíni és felszín alatti vizek jó állapotba kerülését célzó, a keretirányelv előírásai szerinti beavatkozások teljesítésének határideje a VKI-ban foglalt mentességek indoklásával 2021-re, és 2027-re kitolható.

1.7.7. Egyéb tervek

Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság a Román Nemzeti Meliorációs Ügynökséggel partnerségben, valamint Császló, Csegöld, Csengersima, Gacsály és Zajta községek Önkormányzatainak támogatásával megvalósuló „Tavak és ligetek a határmentén, a Szamos holtágak revitalizációja” BODEN I.; HURO/0802/001_AF számú pályázat és a hozzá kapcsolódó megvalósuló projektelemek:

- Galambos zárógáti zsilip, Rozsály-Zajtai zsilip felújítása (vasszerkezet és burkolat felújítás), Nagygéci tiltós átereszt kiépítése
- Kerékpárút kiépítése a Szamos-Túrközi zárógáton (Csengersima-Csegöld között 5,5 km és Zajta község területén 1,5 km) összesen 7 km hosszban
- Géci-sűrű, Galambos, Garand-felső csatornák helyreállítási és rehabilitációs kotrása összesen 16 km hosszban.

A fenti célok megvalósíthatóságához engedélyes tervek és szakterületenkénti vizsgálati dokumentációkra volt szükséges. Így elkészült a Darai csatorna vízpótlásának megtervezése a Sár-Éger vízgyűjtőjéből, továbbá meghatározásra kerültek a csatornán a lehetséges duzzasztási pontok és vízpótlást megvalósító csatornarendszer is. A területen (3000 ha) végeredményként kerékpárutak, tanösvények, vízi tanösvények és egy komplex ökopark (állatsimogató, golfpálya, tenispálya, strand és apartmanházak, lovaspálya, falumúzeum stb.) engedélyes tervei készültek el.

Tervben a pályázat folytatása „Tavak-ligetek a határmentén pályázat folytatása (Tavak, ligetek, holtágak rehabilitációja)” névvel. A terv szerint Komlódtótfalunál fog megépülni a vízkivételi mű, melynek segítségével megoldottá fog válni a tavak vízellátása. A terv tartalmazza a kapcsolódó műtárgyak és csatornák rekonstrukcióját is. A tervezet szerint 2014-2016 közötti időszakban kerül megvalósításra.

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H = nagy, M = közepes, L = kis)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra gyakorol hatást?
A03.01	intenzív, vagy intenzívebb kaszálás	M	10	Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): A nagy tűzlepke szempontjából káros a túl gyakori kaszálás, hiszen mind tápnövényeit a különböző lórom fajokat (<i>Rumex</i> spp.), mind a táplálékot nyújtó virágos növényeket veszélyezteti.
A03.03	kaszálás felhagyása/hiánya	M	25	6440- <i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei: A kaszálás és/vagy a legeltetés felhagyásával, a terület természetes szukcessziójának előrehaladásával becserjésedik, amely együtt jár az eredeti jelölő élőhely megszűnésével. A terület kaszálásának hiányában az avar-felhalmozódás következtében a földterület tápanyagszintje megnő, ami a gyeperőszegényedéséhez, az élőhely átalakulásához, leromlásához vezet. Hatására a kökény (<i>Prunus spinosa</i>), az egybibés galagonya (<i>Crataegus monogyna</i>) és a gyeppürözsa (<i>Rosa canina</i>) előretörése várható. Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): A nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) élőhelyeinek megőrzése szempontjából fontos a rendszeres kaszálás.
A04.02	alullegetetés	M	25	6440- <i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei: A legeltetés felhagyásával a terület természetes szukcessziójának előrehaladásával becserjésedik, amely együtt jár az eredeti jelölő élőhely megszűnésével. Hatására a kökény (<i>Prunus spinosa</i>), az egybibés galagonya (<i>Crataegus monogyna</i>) és a gyeppürözsa (<i>Rosa canida</i>) előretörése várható.
A10.01	sövény, bozót, cserje eltávolítása	M	15	91F0-Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> , vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>); 91G0*-Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i> val és <i>Carpinus betulus</i> szal: A teljes cserjeirtás után szabadon maradt talajfelszínen megjelenő nitrifiton gyomok és a szomszédos élőhelyekről terjeszkedő inváziós fajok veszélyeztethetik az élőhelyek természetességének hosszú távú fennmaradását. Díszes tarkalepke (<i>Euphydryas maturna</i>) és sárga gyapjasszövő (<i>Eriogaster catax</i>): A díszes tarkalepke (<i>Euphydryas maturna</i>) tápnövénye lehet a fagyal (<i>Ligustrum vulgare</i>), amely eltávolítása az erdőszélekről, vagy a nyiladékok mellől a lárvák táplálkozási lehetőségén keresztül a faj állományának csökkenését eredményezheti. A sárga gyapjasszövő (<i>Eriogaster catax</i>) hernyójának leggyakoribb tápnövényei a kökény (<i>Prunus</i>

				<i>spinosa</i>) és a területen előforduló egybibés galagonya (<i>Crataegus monogyna</i>), illetve a vadkörte (<i>Pyrus pyraeaster</i>). Ezen fajok eltávolítása csatornapartokról, erdőszegélyekről és gyepekről nagyban csökkenti a faj sikeres egyedfejlődésének esélyét.
D01	utak, vasútvonalak	M	5	Nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii lunata</i>): A nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii lunata</i>) lepke helyi állománya egy földút mellett található. Az ott közlekedő mezőgazdasági járművek gyakran letapossák a faj hernyójának tápnövényéül szolgáló sziki kocsordot (<i>Peucedanum officinale</i>).
J01	idegenhonos inváziós fajok jelenléte	M	50	91F0-Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> , vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>); 91G0*-Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraeával</i> és <i>Carpunis betulusszal</i> : A jelölő élőhelyek hosszú távú fennmaradásának legnagyobb veszélyeztetője a szomszédos területekről betörő inváziós fajok térnyerése a jelölő élőhelyen. A nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): A faj élőhelyén bekövetkező bolygatások hatására inváziós fajok jelenhetnek meg, amelyek elveszik a helyet a faj tápnövényeitől és az egyéb nektárforrásnak számító virágos növényektől.
J02.02.01	üledékkotrás, kitermelés	H	40	Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>), mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>), réti csík (<i>Misgurnus fossilis</i>), lápi szitakötő (<i>Leucorrhinia pectoralis</i>): Az üledékkotrás a fajok élőhelyeinek átalakítását, illetve a talajvíz intenzívebb elvezetését eredményezi. A nem körültekintően megválasztott időben történő kotrás elpusztíthatja a vöröshasú unka, a lápi szitakötő és a közösségi jelentőségű halfajok egyedeit.
K02.01	fajösszetétel változás, szukcesszió	M	40	6440- <i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei: A legeltetés és/vagy kaszálás elmaradása a jelölő élőhelyen a szukcesszió előrehaladását, a terület cserjésedését vonja maga után. Jellemző a kökény (<i>Prunus spinosa</i>), egybibés galagonya, (<i>Crataegus monogyna</i>), gyepürózsa (<i>Rosa canina</i>) erőteljes előretörése és a holt fitomassza felhalmozódása. A nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>), nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii lunata</i>): A nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) élőhelyei a szukcesszió előrehaladásával degradálódhatnak, a faj tápnövényei, a különböző lórom fajok (<i>Rumex spp.</i>), illetve a nektárforrásnak számító egyéb virágos növények gyakorisága lecsökkenhet, beszűkítve és megszüntetve e fajok jelenlegi és potenciális élőhelyeit. A nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii lunata</i>) lepke helyi állománya egy földút és egy erdőtag között található. Az ott található cserjés terjeszkedésének hatására a faj hernyójának tápnövényéül szolgáló sziki kocsord (<i>Peucedanum officinale</i>) kiszorulhat jelenlegi élőhelyéről.

M01.02	aszály és csapadékmennyiség csökkenése	H	100	6440- <i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei: A kiszáradás miatt eltűnnek a kimondottan nedvesebb körülményeket kedvelő növényfajok pl. réti kakukkszegfű (<i>Lychnis flos-cucul</i>), csikorgófü (<i>Gratiola officinalis</i>), gyikmagya (<i>Allium angulosum</i>), réti sás (<i>Carex distans</i>), szürke aszat (<i>Cirsium canum</i>). Csökkentve a jelölő élőhely sokszínűségét. Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>), mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>), lápi szitakötő (<i>Leucorrhinia pectoralis</i>), réti csík (<i>Misgurnus fossilis</i>), díszes tarkalepke (<i>Euphydryas maturna</i>), nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): A felsorolt fajok mindegyike érzékenyen reagál az utóbbi évek száraz periódusaira, a területen tapasztalt jelentős vízhiánnyal együtt.
Kód	A területre kívülről ható veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H = nagy, M = közepes, L = kis)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A07	biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata	L	5	Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): A lepkefaj tényleges és potenciális élőhelyei között mezőgazdasági hasznosítású parcellákhoz közeli, vagy azokkal érintkező területek is találhatóak a tervezési területen belül. Itt a faj tápnövényei, a különböző lórom fajok (<i>Rumex ssp.</i>), illetve a nektárforrásnak számító egyéb virágos növények közvetlen érintkezéssel, vagy a gyökereken keresztül felszívódva bejuthatnak e növényekbe, ahol az egyedek különböző fejlődési alakjait elpusztíthatják e szerek (főként a különböző növényvédő szerek és műtrágyák). A nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) hernyói nem fogyasztják tápnövényének vegyszerrel és porral szennyezett leveleit. Ezen túl közvetetten veszélybe kerülhet a faj fejlődésmenete bizonyos szimbiózisban élő hangyafajok (<i>Mirmica rubra</i> , <i>Lasius niger</i>) kemikáliák általi pusztulása révén.
F03.01.01	vadak károkozása (túltartott vadállomány)	L	40	91F0-Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> , vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>); 91G0*-Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraeával</i> és <i>Carpunis betulusszal</i> : A túltartott és a szőrókkal mesterségesen a jelölő élőhelyekre vonzott nagyvad-fajok fokozott taposása és trágya-terhelése veszélyeztetheti a jelölő élőhely természetességét, ugyanis degradációt idézhet elő.
H01	felszíni vizek szennyezés	M	50	Réti csík (<i>Misgurnus fossilis</i>): A réti csík (<i>Misgurnus fossilis</i>) érzékenyen reagál a vízszennyezésre.
J02.05.03	Állóvizek vízháztartásának megváltoztatása	H	75	Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>), mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>), lápi szitakötő (<i>Leucorrhinia pectoralis</i>), réti csík (<i>Misgurnus fossilis</i>): A felsorolt fajok mindegyikének létfeltétele (táplálkozó, szaporodó, élőhely) a halastavak és csatornák állandó és megfelelő vízellátása. A további vízhiány veszélyezteti fennmaradásuk.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Általános célkitűzések:

A Rozsály-Csengersima kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területté nyilvánításakor az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikkének (4) bekezdése alapján a terület természetvédelmi célkitűzései meghatározásra kerültek, valamint kijelölésre kerültek egyes meghatározó értékek, amelyeket a kezelés során prioritásként kell kezelni.

A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapján (SDF) találhatóak.

A természetvédelmi célállapot:

A terület természetvédelmi célkitűzése a jelölő élőhelyek /*Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440), a Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior*, vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*) (91F0), Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*val és *Carpunis betulus*szal (91G0*)/ megőrzése és állapotuk javítása.

A terület jelölő élőhelyeinek megőrzésén túl természetvédelmi cél a jelölő és közösségi jelentőségű fajok állományainak megőrzése, élőhelyeik megtartása, lehetőség szerint kiterjesztése. A vöröshasú unka (*Bombina bombina*) és a mocsári teknős (*Emys orbicularis*), valamint a réti csík (*Misgurnus fossilis*) és a lápi szitakötő (*Leucorrhinia pectoralis*) helyi állományai leginkább a terület nagyobb csatornáihoz, tavaihoz kötődnek. Szintén a víztestekhez kötődnek olyan jelölő fajok, mint a vágó csík (*Cobitis taenia*), a szívárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*), a lápi póc (*Umbra krameri*) és a vidra (*Lutra lutra*). Számukra kiemelten fontos a vízterek fenntartása. A nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) az üde gyepterületeken fordul elő, ahol számára a megfelelő gyepgazdálkodás biztosítása a legfontosabb. A sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) leginkább a cserjeszedő szegélyekben él, az ő szempontjából így a cserjesávok megőrzése az egyik legfontosabb feladat. A nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*) helyi populációja helyi előfordulása erősen kötődik tápnövényéhez a sziki kocsordhoz (*Peucedanum officinalis*). A nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*) és a szarvasbogár (*Lucanus cervus*) kifejezetten a holtfákban gazdag erdőkben él, hasonlóan a terület közösségi jelentőségű denevérfajaihoz /nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*), tavi denevér (*Myotis dasycneme*), csonkafülű denevér (*Myotis emarginatus*)/, amelyek az odvakban gazdag, idős, természetes erdőrészekhez kötődnek. A terület táj- és termőhely honos erdőtársulásainak napfényesebb nyiladékhöz és erdőszegélyeihez pedig a díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*) kötődik. Ezen élőhelyek megőrzése így számos közösségi jelentőségű állatfaj megőrzésének záloga.

A célállapot eléréséhez rendelt célkitűzések:

A természetvédelmi célállapot a vízgazdálkodáshoz, a gyepgazdálkodáshoz és az erdőgazdálkodáshoz köthető intézkedések révén érhető el. A vízgazdálkodás tekintetében a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek fennmaradása érdekében egyre égetőbb feladat a terület vízvisszatartásának és/vagy vízpótlásának megoldása. A megfelelő gyepgazdálkodást a legeltetés és/vagy a természetvédelmi szempontból kívánatos idejű és módú kaszálás tudja biztosítani. Az erdőgazdálkodás tekintetében a jelölő értékek megőrzésére irányuló intézkedések a megfelelő erdőszegélyek, erdei nyiladékok, az erdei aljnövényzet, valamint a megfelelő elegyarány és a területen lévő holtfa mennyiségének biztosításában rejlik.

A területen kívánatos lenne a természetes felújítási módok gyakorlása a tarvágások helyett. A nevelővágások során az odvas, hasadt törzsű fákat nem szabadna kivágni, továbbá a fekvő és

az álló holtfát is jelentős mennyiségben vissza kellene hagyni az erdőben. A tarvágások helyett lékes felújító vágást, vagy bontóvágást kellene alkalmazni, de ezeket is csak igen korlátozott mértékben, ugyanis nagyon kedvezőtlenül a fiatal erdők felé billent a korosztálytábla. Idős, öreg erdő már gyakorlatilag alig van, azoknak minimum 70%-át meg kellene őrizni mindaddig, amíg el nem érik a 120 évet. A kocsányos tölgy (*Quercus robur*) és a magyar kőris (*Fraxinus angustifolia* subsp. *pannonica*) állományok biológiai kora ezt a kort messze túlhaladják, s ettől kezdve lehetne megkezdeni a felújító vágásokat. Ez a kivárási idő biztosítaná akkorra azt, hogy a korosabb erdőállományok területaránya is kedvezővé váljon. Az erdőfelújítások és az erdőszerkezet-átalakítások során törekedni kellene minél több, a termőhelynek megfelelő őshonos fa- és cserjefaj megóvására és pótlására. Ennek nagyon szép példája látható a Csegöld 1D erdőrészlet erdőfelújítása révén. Az elegy fafajok megóvását csak vadkárrelhárító kerítésekkel lehet megoldani. A kerítést mindaddig nem szabad elbontani, amíg az erdőfelújítás érzékeny fafajait s nem veszélyezteteti őket a trófeás vad csúcshajtás rágása és kéreghántása sem.

Néhány intenzíven terjedő fafaj /pl. fehér akác (*Robinia pseudoacacia*), amerikai kőris (*Fraxinus pennsylvanica*)/ erőteljesen szaporodik a területen. Ezeket a fajokat a fiatalosok ápolása során és a nevelővágások alkalmával kíméletlenül gyéríteni kellene. Az intenzíven terjedő fafajok további megerősödése a természetes felújítási módok alkalmazását fogja ellehetetleníteni idővel, ami óriási problémát okoz (pl. nyártelepítésből akácos fejlődik).

A fenti intézkedések a jelölő, közösségi jelentőségű értékeken túl a területen jelenlévő egyéb a természetvédelem számára fontos fajok megőrzését is segítik.

3.2. Kezelési javaslatok

A Natura 2000 területre vonatkozó természetvédelmi célkitűzések eléréséhez a terület egyes részei eltérő kezelést igényelnek, figyelembe véve az ott előforduló élőhelyeket, fajokat, és az ott jellemző gazdálkodási formákat. A kezelési, fenntartási, és részben az élőhelyrekonstrukciós és fejlesztési javaslatokat ezért a Natura 2000 terület egyes lehatárolt részegységeire, az úgynevezett kezelési egységek (KE) vonatkozóan rendszerezi a fenntartási terv (a kezelési egységek térbeli elhelyezkedését a 3.2.5. melléklet térképei mutatják be). Az egyes kezelési egységekre nem vonatkoztatható élőhelyrekonstrukciós, fajvédelmi, kutatási és monitorozási javaslatokat a 3.2.2. - 3.2.4. fejezetben tárgyalja a fenntartási terv.

3.2.1. Élőhelyek kezelése (Kezelési egységek – KE)

A 275/2004 (X. 8.) Kormányrendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírások, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához.

A gazdálkodók számára ezek az előírás-javaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programokon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

A kezelési intézkedések alapvetően két nagy csoportot alkotnak. Az elsőbe a gazdálkodásra vonatkozók, a másodikba a gazdálkodáshoz nem kötődők tartoznak. A gazdálkodásra vonatkozó intézkedések lehetnek általános javaslatok, vagy támogatási rendszerbe illeszthető, a terv szintjén javasolt előírások.

A **gazdálkodáshoz nem köthető** intézkedéseknél jelennek meg a gazdálkodókon túli egyéb, az általános területhasználatra vonatkozó elvek, a kritikus pontok azonosításával (egyes tevékenységek korlátozás nélkül, feltételekkel vagy egyáltalán nem végezhető, bizonyos irányú fejlesztések nem kívánatosak). Itt alapvető elv, hogy a Natura 2000 területeken azok elsődleges rendeltetésével ellentétes tevékenység nem folytatható.

A **gazdálkodáshoz kötődő** kezelési előírásokat és általános javaslatokat a valós és kívánatos kezelési állapotot figyelembe vevő, és az egyes védendő élőhelyek és fajok ökológiai igényei alapján lehatárolt **kezelési egységekre** (KE), (azonos kezelést igénylő élőhelyek, élőhely-komplexumok) megadva tárgyalja a fenntartási terv (lásd 1. ábra a 3.2.5. fejezetben). A kezelési egység az Á-NÉR szintű élőhelytérképen vagy vegetáció-térképen alapul, figyelembe véve a jelölő fajok aktuális és potenciális előfordulását is.

A kezelési egységek lehatárolása nem követi az ingatlan nyilvántartási határokat, mivel a valós és a tényleges területhasználat ettől jelentősen eltérhet. A kezelési egységek lefedik a teljes tervezési területet, tartalmazznak jelölő és nem jelölő élőhelytípusokat egyaránt. Kialakításuk során MePAR blokkokhoz kötöttük azokat (lásd 1. táblázat a 3.2.5. fejezetben). A kezelési egységeknél meghatározzuk azon intézkedéseket, melyek a jelölő élőhely és/vagy a faj megőrzése érdekében javasolunk, illetve az élőhelyfejlesztési lehetőségekre is kitérünk.

A gazdálkodáshoz köthető kezelési javaslatok részben általános kezelési javaslatok, részben támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok lehetnek.

Utóbbiak között vannak jogszabály által már jelenleg is előírt, **kötelezően betartandó előírások** (például a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet „a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól” alapján), és lehetnek **önkéntesen vállalható előírás-javaslatok**.

A vízgazdálkodásra vonatkozó előírásokat a gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok között jelentettük meg.

A fenntartási terv kezelési egységenként, a fentebbieken alapuló szerkezetben fejt ki a részletes kezelési javaslatokat. A kezelési egységek lehatárolása a jelenleg alkalmazott gazdálkodási gyakorlatok, illetve a domináns növényzeti típus szerint történt. Mindemellett figyelembe vettük a halastavak eredeti kiterjedését, hiszen a felmérések során tapasztalt csapadékhiányos, aszályos periódus nyomán a tavak egy része kiszáradt. Abban az esetben, ha az egyes kezelési egységekben eltérő élőhelytípusok is szerepelnek, akkor az önkéntesen vállalható előírásoknál, illetve a kezelési javaslatok indoklásánál ezt különbontással jelezzük.

KE-1 kezelési egység

(1) Kezelési egység meghatározása: Ebbe a kezelési egységbe tartozik a lokalizációs töltésen kívül, a tervezési terület nyugati kinyúlásában lévő legnagyobb *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440) jelölő élőhely-folt, az azt szegélyező fasor, valamint annak folytatása a Csegöld-Császló közötti műút túloldalán. A kezelési egységhez tartozik ezen kívül a tervezési terület déli felén található kisebb kiterjedésű, amely szintén *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440) jelölő élőhely-folt.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Mocsárrétek (D34); Óshonos fafajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA)
- Natura 2000 élőhelyek: *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440)
- Érintett Natura 2000 faj: Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Mezőgazdaság: A terület jelölő élőhelyének hosszú távú fenntartása a kíméletes szarvasmarha legeltetéssel oldható meg.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

Körüket a Natura 2000 területeken kötelező, a gazdálkodás-területkezelés során betartandó előírások sora tartalmazza a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet (a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól) 3-5. §-a alkalmazásában. Szintén kötelezően betartandó előírásokat tartalmaznak a 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről 6-21§-i.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Felülvetés nem megengedett. (GY01)
- Fogasolás nem megengedett. (GY09)
- Tárcsázás nem megengedett. (GY10)
- Hengerezés nem megengedett. (GY11)
- Gyepszellőztetés nem megengedett. (GY12)
- Kiszántás nem megengedett. (GY13)
- Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos. (GY14)
- Tűzpázták létesítése nem megengedett. (GY15)
- Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás. (GY22)
- A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtaan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell. (GY28)
- Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28 közötti időszakban lehetséges. (GY29)
- A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett. (GY33)
- Legeltetési sűrűség 0,2-1,0 ÁE/ha. (GY41)
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék. (GY67)
- Legeltethető állatfaj: juh. (GY68)
- Kaszálás június 30. után lehetséges. (GY73)
- 10-15% kaszátlan terület meghagyása parcellánként. (GY94)
- A kaszátlan területet kaszálásonként más helyen kell kialakítani. (GY98)
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos. (GY116)
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01)

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhely-fejlesztési javaslat nem merül fel.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A terület tekintetében gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok nincsenek.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egység legfontosabb értéke a *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440) jelölő élőhely, melynek fenntartása annak helyes kezelésével érhető el. Fontos a gyepterület hasznosítása, melynek módja optimális esetben a szarvasmarhával, vagy birkával történő legeltetés. A terület legeltetésénél figyelemmel kell lenni az alul- és túllegeltetés megelőzésére, ezért a legeltetési sűrűség 0,2-1,0 ÁE/ha. A terület az adott évek függvényében

megkívánhatja az őszi tisztítókaszálást is. Amennyiben a terület legeltetése nem megoldható, úgy elfogadható hasznosítási mód a kaszálás is, azonban a terület kizárólagos kaszálása a gyepterület fajokban való elszegényedését eredményezheti. Az intenzív kaszálás különösen károsan hat a nagy tűzlepkére (*Lycaena dispar*). A terület hasznosításának elmaradása miatt a szukcesszió előrehalad és a terület becserjésedik, a jelölő értékek pedig eltűnnek. Ennek megelőzéséért kiemelten fontos a terület hasznosítása. A tervezési területen jelenlevő őshonos fasorok, facsoportok, cserjesávok megőrzése, az idegenhonos fa- és cserjefajok cseréje a kezelési egység természetességének és mozaikosságának záloga.

KE-2 kezelési egység

(1) Kezelési egység meghatározása: Ebbe a kezelési egységbe tartoznak a lokalizációs töltésen kívül, a tervezési terület észak-nyugat részén elhelyezkedő, a Gorzás-erdőben található erdőtagok, a tervezési terület középső részén, a Galambos-erdőben található erdőtagok, valamint a tervezési terület középső-keleti felében található Géczi-sűrűben fekvő erdőtagok jelölő élőhelyei /keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior*, vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*) (91F0), pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraeával* és *Carpunis betulusszal* (91G0*)/. Szintén ide tartoznak az őshonos, szép állományú tölgyesei, tölgytelepítései, fehér nyár (*Populus alba*) és kocsányos tölgy (*Quercus robur*) elegyes erdői, valamint az egyes erdőtagok közötti utak melletti fehér akácfasorok (*Robinia pseudoacacia*). Szintén ide tartozik a KE-1 jelölő, *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440) élőhelyének közepén lévő erdőfolt, melyben idősebb kocsányos tölgyek (*Quercus robur*), amerikai kőris (*Fraxinus pennsylvanica*) és nyarak (*populus* spp.) találhatóak. Ide tartozik továbbá egy mélyebb fekvésű, nem zombékoló sásos terület fűzekkel (*Salix* spp.) és fehér nyárral (*Populus alba*), valamint egy inváziós fajokkal kevert tölgytelepítés, vagy felújítás, illetve az erdőt szegélyező földút és a rajta áthaladó műút.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Alföldi zárt kocsányos tölgyesek (L5); Gyertyános-kocsányos tölgyesek (K1a); Őshonos fafajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA); Őshonos fafajú puhafás jellegtelen, vagy pionír erdők (RB); Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők (RC); Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők (RDb); Őshonos fafajú fiatalosok (P1); Újonnan létrehozott őshonos, vagy idegenhonos fafajú fiatal erdősítés (P3); Akácültetvények (S1); Egyéb ültetett tájidegen lombos erdők (S3); Nem zombékoló magassárrétek (B5); Jellegtelen üde gyepek (OB); Út és vasúthálózat (U11)
- Natura 2000 élőhelyek: Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior*, vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*)(91F0), Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraeával* és *Carpunis betulusszal* (91G0*)
- Érintett erdőtagok: Császló 1A, 1CE; Csegöld 1A, 1B, 1C, 1D, 2A, 2B, 3A, 3B, 3C, 3D, 3TI, 4A, 4B, 5A, 5B, 5TN, 8A, 10A, 10B, 10C, 10D, 10E, 10I1, 10I2, 11A, 11B, 11C, 12B, 12C, 12D, 12E, 12G, 12H, 12NY; Csengersima 2C, 2A, 3A, 3E, 3C, 3D, 3H, 3F, 3G, 3TI, 4A, 5A, 6A, 6B, 6C, 6D, 12A
- Érintett Natura 2000 fajok: Díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*), Sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*)
- Érintett közösségi jelentőségű fajok: Nagy höscincér (*Cerambyx cerdo*), Szarvasbogár (*Lucanus cervus*), Csonkafülű denevér (*Myotis emarginatus*), Tavi denevér (*Myotis dasycneme*), Nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*).

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Erdészet: A kezelési egység jelölő élőhelyeinek fenntartása, az inváziós fajok visszaszorításával és kíméletes erdőgazdálkodással oldható meg.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

Szintén kötelezően betartandó előírásokat tartalmaznak a 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről 6-21§-i. A Natura 2000 erdőterületekre vonatkozó kezelési jellegű előírások körét a 41/2012 (IV.27.) VM rendelet tartalmazza.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- A körzeti erdőtervezés során –a közösségi jelentőségű élőhelyek, vagy fajok megőrzése érdekében - az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átalakító, szálaló, vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés. (E03)
- Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése. (E06)
- Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé –a díszes tarkalepke védelmében- legalább 10m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során a tájidegen növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel). (E14)
- A gyéritések és véghasználatok során legalább 5m³/ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása. (E16)
- A ritka fajhoz tartozó , vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során. (E18)
- Az erdőrésztben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10m³/ha, kifejezetten vastag (többségében 30 cm mellmagassági átmérő feletti) odvas, böhönc, fészkelő és búvóhelynek alkalmas élő fák kijelölése és folyamatos fenntartásának biztosítása. (E22)
- Őshonos fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerint teljes eltávolítása. (E28)
- A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása. (E29)
- Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése. (E33)
- Fakitermelés augusztus 15. és február 1. között. (E44)
- Felújítás táj- és termőhelyhonos fajokkal és faállománytípussal. (E51)
- A letermelt faanyag április 30-ig történő elszállítása a xilofág rovarfajok védelme érdekében. (E86)
- Egészségügyi fakitermelés elhagyása az erdő fennmaradását, egészségügyi állapotát jelentősen veszélyeztető ok kivételével. (E94)
- A terület egészen a vadlétszámot olyan szintre kell csökkenteni, hogy a felújítások sikerességét kerítés hiányában se veszélyeztesse. Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. (VA02)
- A területen szóró, vadetető szózó nem létesíthető. (VA03)

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhely-fejlesztési javaslat nem merül fel.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A terület tekintetében gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok nincsenek.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén további erdőtelepítés csak táj- és termőhelyhonos fafajokkal javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egységbe tartozik a tervezési terület mindkét erdős jelölő élőhelye, otthont adva számos közösségi jelentőségű fajnak is. A felsorolt önkéntesen vállalható előírások a jelenlegi erdészeti gyakorlat természetközeli irányba történő elmozdulását sürgeti. A közösségi jelentőségű fajok állományai csak a természetközeli, inváziós fajoktól mentes, vegyes kor- és fajösszetételű erdőtömbökben maradhatnak fenn hosszú távon, ahol a gazdasági hasznosítás a tarvágást mellőzi, ugyanakkor állandó borítást biztosít a felsorolt fajok nagy részének otthont adó odvas, böhöncös és holtfáknak.

A kezelési egységhez tartozó inváziós, és/vagy idegenhonos fajokkal kevert erdőrészetek hosszú távon táj- és termőhelyhonos állományokká alakítása növelheti a felsorolt közösségi jelentőségű fajok potenciális élőhelyét.

KE-3 kezelési egység

(1) Kezelési egység meghatározása: Elszórtan, a lokalizációs töltés mindkét oldalán található kisebb nagyobb szántóföldek. A legnagyobb kiterjedésű terület a Géczi-sűrű és a Galambos-erdő között található. Csapadékosabb, belvizes években a mélyebben fekvő szántók víz alá kerülnek. Ide tartoznak a szántókat körülvevő fasorok is.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák (T1); Fiala parlag és ugar (T10); Őshonos fafajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA)
- Natura 2000 élőhelyek: a kezelési egységben nem találhatóak Natura 2000-es élőhelyek.
- Érintett Natura 2000 fajok: Sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*), Nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*)

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Mezőgazdaság: A szántóterületek gyepterületté való átalakítása, művelésiág váltása természetvédelmi szempontból indokolt.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

(a) Kötelező előírások és korlátozások

Kötelezően betartandó előírásokat tartalmaznak a 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről 6-21§-i.

(b) Önkéntesen vállalható előírások

- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01)

Önkéntesen vállalható előírások az élőhely-rekonstrukció végrehajtásáig:

- Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett. (SZ19)

Önkéntesen vállalható előírások az élőhely-rekonstrukcióra vonatkozóan:

- Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése. (E06)
- Szántó füves élőhelyé alakítása gyeptelepítéssel. (SZ52)
- Mezőgazdasági földterület első erdősítése. (SZ56)
- Agrár-erdészeti rendszerek kialakítása. (SZ57)
- Tájidegen fűmagkeverékkel történő vetés tilos. (SZ63)

Önkéntesen vállalható előírások az élőhely-rekonstrukció végrehajtása után:

- Felülvetés nem megengedett. (GY01)
- Fogasolás nem megengedett. (GY09)
- Tárcsázás nem megengedett. (GY10)
- Hengerezés nem megengedett. (GY11)
- Gyepszellőztetés nem megengedett. (GY12)
- Kiszántás nem megengedett. (GY13)
- Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos. (GY14)
- Tűzpászták létesítése nem megengedett. (GY15)
- Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás. (GY22)
- A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell. (GY28)
- Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28 közötti időszakban lehetséges. (GY29)
- A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett. (GY33)
- Legeltetési sűrűség 0,2-1,0 ÁE/ha. (GY41)
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék. (GY67)
- Legeltethető állatfaj: juh. (GY68)
- Kaszálás június 30. után lehetséges. (GY73)
- 10-15% kaszátlan terület meghagyása parcellánként. (GY94)
- A kaszátlan területet kaszálásonként más helyen kell kialakítani. (GY98)
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos. (GY116)

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egység területén gyepterület kialakítása növelné nagyobb arányban az élőhely természetességét. A kezelési egység területén kialakított erdők kisebb mértékben, de szintén növelnék a kezelési egység természetességét.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A terület tekintetében gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok nincsenek.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés táj- és termőhelyhonos fajokkal lehetséges.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A tervezési terület szántóföldjei jelenleg csupán elvétve szolgálják közösségi jelentőségű faj fennmaradását. Egyes helyeken, a szántók melletti kökényeseken előfordulhat a sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*), ezért azok (és az őshonos faszorok) megőrzése indokolt az inváziós fajokkal szemben. A kezelési egységben található szántók átalakítása gyepterületté, vagy esetleg erdővé természetvédelmi szempontból indokolt. A nagy szikibagoly (*Gortyna borellii lunata*) helyi állományának tápnövénye, a sziki kocsord (*Peucedanum officinale*) egy rendkívül sérülékeny helyen, a Géczi-sűrű és a Galambos-erdő között szántó déli részén található, ahol a kökény (*Prunus spinosa*) eltávolításával együtt járna a tápnövény eltűnése is, így a bokorsor megőrzése kiemelt feladat.

Amíg az élőhely-fejlesztési javaslatok végrehajtása nem történik meg ajánlott a környezetkímélő növényvédőszer alkalmazása.

KE-4 kezelési egység

(1) Kezelési egység meghatározása: A tervezési területen elszórtan található fehér akác (*Robinia pseudoacacia*) telepítés, akácosodó felújítások, szürke nyár (*populus canescens*), fehér nyár (*Populus alba*) és nemesnyár telepítés, vörös tölgyes (*Quercus rubra*), amerikai kőrises (*Fraxinus pennsylvanica*), valamint egy amerikai kőrissel (*Fraxinus pennsylvanica*) elegyes nemesnyaras, illetve egy amerikai kőrissel (*Fraxinus pennsylvanica*) és fűzekkel (*Salix* spp.) elegyes vörös tölgyes (*Quercus rubra*) tartozik a kezelési egységbe.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Akácültetvények (S1); Nemesnyarasok (S2); Egyéb ültetett tájidegen lombos erdők (S3); Nem őshonos fafajok spontán állományai (S6); Őshonos fafajú facsoportok, fásorok, erdősávok (RA); Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők (RC)
- Natura 2000 élőhelyek: a kezelési egységben nem találhatóak Natura 2000-es élőhelyek.
- Érintett erdőtagok: Császló 7A, 7B; Csegöld 2C, 8A, 9A, 9B, 10C, 10D, 10F1, 10F2, 10G, 10H, 10J, 11D, 11E, 11F, 11TN, 12A, 12B, 12F, 12I; Csengersima: 1A, 1IT, 2A, 3B, 6C, 2D; Gacsály 6A
- Érintett Natura 2000 fajok: a kezelési egység területén nem fordulnak elő Natura 2000 fajok.

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Erdészet: A kezelési egységen belül található idegenhonos faállományok táj- és termőhelyhonos állományokra való cseréje természetvédelmi szempontból indokolt.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

(a) Kötelező előírások és korlátozások

Kötelezően betartandó előírásokat tartalmaz a 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről. 6-21§-i. A Natura 2000 erdőterületekre vonatkozó kezelési jellegű előírások körét a 41/2012 (IV.27.) VM rendelet tartalmazza.

(b) Önkéntesen vállalható előírások

- Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése. (E06)
- Őshonos fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok minimális szintre szorítása, lehetőség szerint teljes eltávolításuk. (E28)
- Fakitermelés augusztus 15. és február 1. között. (E44)
- Felújítás táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállománytípussal. (E51)
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01)

(5) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egység területére vonatkozóan a táj- és termőhely-honos fajokkal történő erdősítés növelhetné a terület természetességét.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A terület tekintetében gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok nincsenek.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés táj- és termőhelyhonos fajokkal lehetséges.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egységbe eső erdőtömbök jelenleg nem bírnak jelentőséggel a közösségi jelentőségű fajok tekintetében. A jövőben a felújítások során optimális lenne előtérbe helyezni a táj- és termőhelyhonos fafajokat, lehetőleg elegyes koreloszlásban és szerkezetben.

KE-5 kezelési egység

(1) Kezelési egység meghatározása: Jellegtelen, üde gyep, melyek egy része egykori parlagon kialakult gyep, több-kevesebb cserjével. Ide tartozik még a töltéskorona jellegtelen gyepe (kaszált, néha legeltetett), illetve a gyepet szegélyező fehér akác (Robinia pseudoacacia), gyalogakác (Amorpha fruticosa) és őshonos fasorok.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Jellegtelen üde gyep (OB); Jellegtelen száraz-félszáraz gyep (OC); Őshonos fafajú facsoportok, fasorok, erdőszélek (RA); Őshonos fafajú puhafás jellegtelen, vagy pionír erdők (RB); Nem őshonos fafajok spontán állományai (S6); Galagonyás-kökényesborókás száraz cserjések (P2b)
- Natura 2000 élőhelyek: a kezelési egységben nem találhatóak Natura 2000-es élőhelyek.
- Érintett Natura 2000 fajok: sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*), egyes években a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Mezőgazdaság: A kezelési egység jellegtelen üde gyepén az inváziós fásszárúak előretörését meg kell akadályozni. Ez a gyakorlatban legeltetéssel, vagy kaszálással oldható meg.

Erdészet: A területen a táj- és a termőhelyhonos erdőtelepítés támogatható.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

Körület a Natura 2000 területeken kötelező, a gazdálkodás-területkezelés során betartandó előírások sora tartalmazza a 269/2007. (X. 18.) Korm. r. (a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól) 3-5. §-a alkalmazásában. Szintén kötelezően betartandó előírásokat tartalmaznak a 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről 6-21 §-i.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Fogasolás nem megengedett. (GY09)
- Tárcsázás nem megengedett. (GY10)
- Hengerezés nem megengedett. (GY11)
- Gyepszellőztetés nem megengedett. (GY12)
- Kiszántás nem megengedett. (GY13)
- Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos. (GY14)
- Tüzpázták létesítése nem megengedett. (GY15)
- Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás. (GY22)
- A gyep természetvédelmi szempontú égetése csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság egyedi írásos véleménye alapján történhet. (GY24)
- Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28 közötti időszakban lehetséges. (GY29)
- A gyep területén előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítás nem megengedett. (GY33)
- Legeltetési sűrűség 0,2-1,0 ÁE/ha. (GY41)
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék. (GY67)
- Kaszálás június 15. után lehetséges. (GY72)

- 10-15% kaszátlan terület meghagyása parcellánként. (GY94)
- A kaszátlan területet kaszálásonként más helyen kell kialakítani. (GY98)
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos. (GY116)
- Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése. (E06)
- Fakitermelés augusztus 15. és február 1. között. (E44)
- Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01)

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egység területén természetvédelmi szempontból elfogadható a táj- és termőhely honos fafajokkal történő fásítás.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A terület tekintetében gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok nincsenek.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés táj- és termőhely honos fajokkal lehetséges.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egység igen mozaikos. A terület gyepként való fenntartásához nélkülözhetetlen a kaszálás, vagy legeltetés. A hasznosítatlanul hagyott területrészek segítik az egyes években előforduló nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) hernyójának áttelelését. Egyes helyeken, a gyepeken elszórtan elhelyezkedő és azokat a szélükön kísérő kökényesekben előfordulhat a sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*), ezért azok és az őshonos fasorok megőrzése indokolt az inváziós fajokkal szemben. A szukcesszió előrehaladásával kialakuló táj- és termőhely honos facsoportok/erdőfoltok felnövekedése segíthető. A terület táj- és termőhely honos fafajokkal történő erdősítése természetvédelmi szempontból elfogadható. A terület avarosodását megakadályozó égetést mellőzni szükséges.

KE-6 kezelési egység

(1) Kezelési egység meghatározása: Ebbe a kezelési egységbe tartoznak a halastavak a szélükön található mocsári növényzettel. Ide tartoznak az egykori kubikgödrök és holtmedrek, illetve a rajtuk kialakult nádas, gyékényes, füzes, nyaras, és egyéb cserjés állományok, illetve a köztük létrejött puhafás facsoportok, valamint üde és gyomos gyepek. Szintén a kezelési egységbe tartoznak a terület fontosabb csatornái (Máty-, Géczi-sűrű-, Galambos- csatorna) és a kezelési egységbe eső földutak is.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Állóvizek (U9); Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások (B1a); Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál (BA); Nem zombékoló magassásrétek (B5); Őshonos fafajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA); Őshonos fafajú puhafás jellegtelen, vagy pionír erdők (RB); Jellegtelen üde gyepek (OB); Út és vasúthálózat (U11)
- Natura 2000 élőhelyek: a kezelési egységben nem találhatóak Natura 2000-es élőhelyek.
- Érintett Natura 2000 fajok: vöröshasú unka (*Bombina bombina*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*), lápi szitakötő (*Leucorrhinia pectoralis*), réti csík (*Misgurnus fossilis*), sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) és egyes években a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)
- Érintett közösségi jelentőségű fajok: vágó csík (*Cobitis taenia*), szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*), lápi póc (*Umbra krameri*), vidra (*Lutra lutra*), csonkafülű

denevér (*Myotis emarginatus*), tavi denevér (*Myotis dasycneme*), nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*).

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Vízgazdálkodás: A területen a legfontosabb feladat a tavak vízellátásának/vízvisszatartásának a mihamarabbi megoldása.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

Kötelezően betartandó előírásokat tartalmaznak a 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről 6-21§-i. A Natura 2000 erdőterületekre vonatkozó kezelési jellegű előírások körét a 41/2012 (IV.27.) VM rendelet tartalmazza.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése. (E06)
- Őshonos fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok minimális szintre szorítása, lehetőség szerint teljes eltávolításuk. (E28)
- Fakitermelés augusztus 15. és február 1. között. (E44)
- Felújítás táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállománytípussal. (E51)
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01)
- Nyílt vízfelület kotrása nem engedélyezhető. (V15)
- Idegenhonos halfaj visszaszorítása kötelező, idegenhonos halfaj telepítése tilos. (V19)
- Vízbortítás és vízszint fenntartása, a területen mindennemű vízelvezetés tilos. (V35)
- A nádaratás megkezdése előtt 48 órával a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot értesíteni kell. (V42)
- A hagyásfoltok kialakítását a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve kell kijelölni. (V44)
- December 1. és február 15. között lehet nádaratást folytatni, a mindenkori időjárási és talajviszonyok figyelembe vételével. (V46)
- A nádas minimum 30-40 %-át nem szabad learatni. (V51)
- A hagyásfoltot 5 évig fenn kell tartani, az 5. évben aratása kötelező, a következő hagyásfoltot eltérő helyen kell kialakítani. (V53)

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A területen jelenleg nem, vagy alig található víz. Ennek megoldása érdekében természetvédelmi szempontból kiemelten fontos lenne az 1.7.7. pontban ismertetett „Tavak-ligetek a határmentén pályázat folytatása (Tavak, ligetek, holtágak rehabilitációja)”.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A terület tekintetében gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok nincsenek.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés táj- és termőhelyhonos fajokkal lehetséges.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység a KE-2 erdőtömbjei mellett a tervezési terület természetvédelmi szempontból legfontosabb részei. A legégetőbb beavatkozás a terület vízgazdálkodásának megoldása. E nélkül a fent felsorolt fajok egyedeinek mindegyike, vagy nagy része elveszíti élő-, szaporodó- és táplálkozó helyét. A területen fontos a jelenlevő őshonos fasorok, facsoportok, cserjesávok megőrzése, az idegenhonos fa- és cserjefajok cseréje. A csatornák kotrásánál szem előtt kell tartani a vöröshasú unka (*Bombina bombina*), a mocsári teknős

(*Emys orbicularis*), a lápi szitakötő (*Leucorrhinia pectoralis*), a vágó csík (*Cobitis taenia*), a réti csík (*Misgurnus fossilis*), a szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*) és a lápi póc (*Umbra krameri*), állományát és életmenetét. A rossz időszakban végzett kotrás közvetlenül is pusztulást idézhet elő, illetve közvetetten, az élőhely megváltoztatásával a vidrát (*Lutra lutra*) is veszélyeztetheti, továbbá a környező területeket szárítja. Ezért javasolt a kotrások tér- és időbeli szakaszolása. A terv aktualitásának függvényében idővel szükség lehet a tavak nyílt vízfelületének kotrására. Tehát a „V15-Nyílt vízfelület kotrása nem engedélyezhető” javaslatról el lehet térni, de a nyílt vízfelületek kotrása sosem történhet egy időben az összes tavon, csupán azok maximum 30%-án. A kezelési egység területén lévő nádasokra vonatkozó önkéntesen vállalható előírások segítik az élőhelyek fennmaradását, illetve a nádasokhoz kötődő fajok /pl. bölömbika (*Botaurus stellaris*)/ jelenlétét.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

A tervezési terület, illetve a rajta található tavak vízellátása jelenleg nem megoldott. Ez számos közösségi jelentőségű faj /lápi szitakötő (*Leucorrhinia pectoralis*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*), mocsári béka (*Emys orbicularis*), lápi póc (*Umbra krameri*), réti csík (*Misgurnus fossilis*), vágó csík (*Cobitis taenia*), szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*), vidra (*Lutra lutra*), csonkafülű denevér (*Myotis emarginatus*), tavi denevér (*Myotis dasycneme*), nyugati piszdedenevér (*Barbastella barbastellus*)/ alapvető életfeltételének (táplálkozó, szaporodó és élőhely) időszakos és alkalmankénti hiányát jelenti. A terület vízpótlásáról, vagy eredményes vízvisszatartásáról függ a felsorolt fajok rövid távú fennmaradása a területen.

A Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság által tervezett, az 1.7.7. pontban ismertetett „Tavak-ligetek a határmentén pályázat folytatása (Tavak, ligetek, holtágak rehabilitációja)” című projekt vízpótlásról szóló részének eredményes megvalósítása rendkívül fontos.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A területen jelenlevő fajok megőrzése alapvetően élőhelyeik helyes kezelésével és megőrzésével biztosítható.

A tervezési terület erdős részein a **díszes tarkalepke** (*Euphydryas maturna*) szempontjából fontos a faj számára megfelelő erdőszegélyek és erdei utak megléte, főként a magyar kőris (*Fraxinus excelsior subsp. pannonica*) és a fagyal (*Ligustrum vulgare*), valamint a lágyszárú-szintben a különböző veronika fajok állandó jelenléte.

A **sárga gyapjasszövő** (*Eriogaster catax*) megőrzése szempontjából kívánatos az erdőszegélyi, útszéli, csatorna- és vízparti parti, illetve a gyepeket tarkító kökények (*Prunus spinosa*), valamint gypürözsák (*Rosa canina*) és vadkörte (*Pyrus pyraeaster*) megtartása.

A **nagy szikibagoly** (*Gortyna borelii lunata*) fennmaradása tápnövényének, a sziki kocsord (*Peucedanum officinale*) helyi, kis egyedszámú állományának fennmaradásához kötött.

A **nagy tűzlepke** (*Lycaena dispar*) szempontjából a gyepterületek megfelelő kezelése, a cserjésedés megakadályozása, a gyepterületek szukcessziójának megállítása a kívánatos fajvédelmi intézkedés.

A kocsányos tölgy (*Quercus robur*) egyedek lábán álló és fekvő holtfáinak, illetve tuskóinak állandó jelenléte, valamint a felnövekvő állományokban a jelenlegihez hasonló részesedése elengedhetetlen a **nagy szarvasbogár** (*Lucanus cervus*) és a **nagy hőscincér** (*Cerambyx cerdo*) szempontjából.

A **csonkafülű denevér** (*Myotis emarginatus*), a **tavi denevér** (*Myotis dasycneme*), a **nyugati piszdedenevér** (*Barbastella barbastellus*), valamint a **nagy szarvasbogár** és a **nagy hőscincér**

(és számos egyéb a természetvédelem számára fontos faj) megőrzése szempontjából a jelenlegi erdészeti gyakorlat természetközeli irányba történő elmozdítása indokolt. A közösségi jelentőségű fajok állományai csak a természetközeli, inváziós fajoktól mentes, vegyes kor- és fajösszetételű erdőtömbökben maradhatnak fenn hosszú távon, ahol a gazdasági hasznosítás a tarvágást mellőzi, ugyanakkor állandó borítást biztosít a felsorolt fajok nagy részének otthont adó odvas, böhöncös és holtfáknak (lásd bővebben a 3.1 fejezetben).

A **vidra** (*Lutra lutra*), a **vöröshasú unka** (*Bombina bombina*), a **mocsári teknős** (*Emys orbicularis*), a **vágócsík** (*Cobitis taenia*), a **réti csík** (*Misgurnus fossilis*), a **szivárványos ökle** (*Rhodeus sericeus amarus*) és a **lápi szitakötő** (*Leucorrhinia pectoralis*), valamint a **csonkafülű denevér** (*Myotis emarginatus*), a **tavi denevér** (*Myotis dasycneme*), illetve a **nyugati piszedenevér** (*Barbastella barbastellus*) szempontjából a legfontosabb a vizes élőhelyek (a tavak és a csatornák) megtartása, a vízutánpótlás és/vagy a vízvisszatartás mihamarabbi rendezése és a vizek minőségének védelme.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

A terület jelölő élőhelyeinek tekintetében a jövőben szükséges a kiterjedés és a természetesség, a közösségi jelentőségű fajok esetében pedig az állományváltozások nyomon követése a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) szerint.

A **jelölő élőhelyek** 5 vagy 10 évente elvégzett monitoring jellegű felmérése, kellő számú cönológiai kvadráttal, évi 3 aspektusban ajánlott az NBmR szerint.

A **díszes tarkalepke** (*Euphydryas maturna*), a **nagy tűzlepke** (*Lycaena dispar*), a **vágócsík** (*Cobitis taenia*), a **réti csík** (*Misgurnus fossilis*), a **szivárványos ökle** (*Rhodeus sericeus amarus*), a **lápi póc** (*Umbra krameri*) és a **lápi szitakötő** (*Leucorrhinia pectoralis*) állományának monitorozása 3-5 évenként javasolt az NBmR szerint.

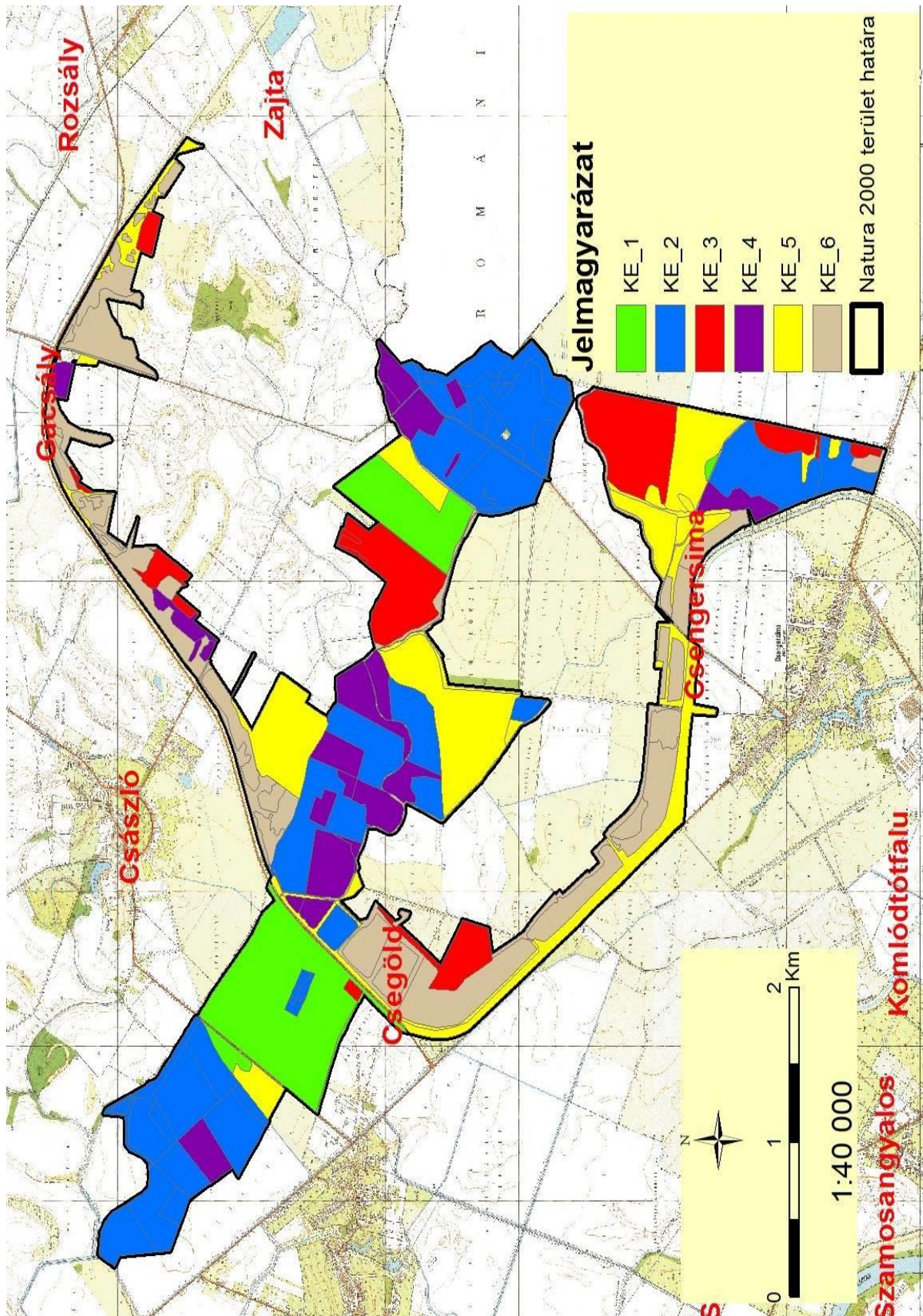
A **sárga gyapjasszövő** (*Eriogaster catax*), a **nagy szikibagoly** (*Gortyna borelii lunata*), **nagy szarvasbogár** (*Lucanus cervus*), a **nagy hősincér** (*Cerambyx cerdo*), illetve a **csonkafülű denevér** (*Myotis emarginatus*), a **tavi denevér** (*Myotis dasycneme*), a **nyugati piszedenevér** (*Barbastella barbastellus*) állományainak monitorozása 5 évenként javasolt a az NBmR szerint, illetve denevérdetektorok segítségével.

Főként fontos a terület behatóbb felmérése a denevérfaunát illetően, mivel a jelenleg ismert közösségi jelentőségű fajokon kívül (igaz kis számban) előkerült két másik közösségi jelentőségű denevérfaj is /**nagyfülű denevér** (*Myotis bechsteinii*), **hegyesorrú denevér** (*Myotis blythii*)/.

A **vöröshasú unka** (*Bombina bombina*), a **mocsári teknős** (*Emys orbicularis*) és a **vidra** (*Lutra lutra*) állományának monitorozása 10 évenként javasolt az NBmR szerint.

3.2.5. Mellékletek

A gazdálkodáshoz és egyéb területhasználathoz köthető kezelési egységek megjelenítése (2014.06.15.).

Kimutatás a fenntartási terv egyes kezelési egységein belül eső, érintett helyrajzi számokról és MePAR blokkokról:

Kezelési egység azonosítója	Érintett hrsz-ok	Érintett MePAR blokkok
KE-1	Csegöld: 0100, 0142, 0143/1, 0143/2, 0143/3, 0144, 0145, 0146, 0147/a, 0147/b, 0147/c, 0148, 0149/1, 0149/2/a, 0149/3, 0156/1, 0156/2, 0156/3, 0157, 0158, 0159/1, 0159/2, 0159/3, 0159/4, 0159/5, 0159/6, 0160, 0161/1, 0161/2, 0161/3, 0162/1, 0162/2, 0162/5, 0168/3/a, 0168/3/b, 0168/3/c Csengersima: 122, 123/1/a	TCM3K-R-07, TCV9K-7-07, TECWK-D-07, TMN9K-9-07, TFCWK-E-07, T05T4-6-07
KE-2	Császló: 055/2, 066, 082/2/a Csegöld: 0116, 0117, 0118, 0119, 0120/2, 0122, 0123/2, 0124, 0125, 0126, 0127, 0128, 0129, 0130, 0131/1, 0132, 0133, 0134, 0135, 0136, 0137, 0138, 0139, 0140, 0147/a, 0158, 0159/4, 0159/5, 0170/a, 0170/b, 0170/c, 0170/d, 0171, 0172, 0173, 0174/a, 0174/b, 0174/c, 0174/d, 0174/f, 0175, 0176, 0177, 0178, 0179, 0180 Csengersima: 069/1, 069/2, 070, 081, 081, 0116/2, 0116/4/a, 0116/4/b, 0116/5/a, 0116/5/b, 0116/5/c, 0117, 0119/2, 0120, 0121, 0122, 0125/2, 0125/3, 0126/a, 0126/b, 0127, 0128, 0129	T9YWK-V-07, T8F9L-Q-07, TCM3K-R-07, TCWHK-F-07, T95WL-3-07, T9F9L-R-07, T9N9L-Y-07, T9U3L-X-07, TLM3L-2-07, TOM04-U-07, TOWD4-J-07, T9RWL-J-11, TLV9L-A-11
KE-3	Császló: 05/1/c, 012/3/a, 012/4/a, 012/4/b, 012/5/a, 012/6/a, 012/6/c, 013, 0106, 0107, 0108, 0111, 0112/1, 0112/2/c, 0112/5, 0114/a, 0114/b, 0114/c, 0115 Csegöld: 0101/c, 0102/13, 0105/2/a, 0105/2/b, 0147/b, 0149/3, 0150 Csengersima: 078/d, 0116/4/a, 0116/4/b, 0116/5/a Gacsály: 022/m, 022/l, 056/1/b, 056/2 Rozsály: 083/1	T6RWL-L-07, T75WL-1-07, TJWHL-N-07, T813L-3-07, TCM3K-R-07, TE73K-E-07, TECWK-D-07, T9HHL-1-07, T9JPL-8-07, TF73K-F-07, TH89K-Q-07, TJ3HK-T-07, TOWD4-J-07
KE-4	Császló: 0101, 0115, 012/6/c, 013, 05/1/a, 05/1/b, 05/1/c, 05/2, 06/3 Csegöld: 0102/10, 0102/11, 0102/9, 0116, 0117, 0119, 0120/2, 0121/2, 0122, 0123/1, 0123/2, 0124, 0125, 0126, 0127, 0128, 0129, 0130, 0131/1, 0131/2, 0131/3, 0132, 0133, 0134, 0136, 0137, 0147/a, 0158, 0159/4, 0159/5, 0175, 0177, 0178, 0181 Csengersima: 0102/4, 0117, 0118/a, 0118/b, 0119/1/a, 0119/1/b, 0119/2, 0126/a, 0127, 0128, 0129, 0130, 0131 Gacsály: 056/2, 056/3/d	T6RWL-L-07, T9YWK-V-07, TCM3K-R-07, T95WL-3-07, TE73K-E-07, T9CWL-9-07, T9E3L-J-07, T9F9L-R-07, T9U3L-X-07, T4PD4-F-07, TOM04-U-07, T4WD4-N-07, T9RWL-J-11, T9PHL-2-11
KE-5	Császló: 082/2, 085/2/a, 085/3, 085/4, 090, 091/20 Csegöld: 0100, 0101/b, 0101/c, 0101/f, 0102/10, 0102/11, 0102/13, 0102/14, 0102/6, 0102/9, 0120/3, 0120/4/a, 0120/4/b, 0120/4/c, 0120/5/a, 0120/5/b, 0120/5/c, 0120/6/a, 0120/6/b, 0120/7, 0121/1, 0121/2, 0135, 0139, 0140, 0148, 0149/1, 0149/2/a, 0149/3, 0168/1, 0168/2, 0168/3/a, 0168/3/b Csengersima: 042, 043/1/a, 043/1/b, 043/1/c, 053/b, 069/1, 070, 071/1, 071/2, 071/3, 071/4, 071/5, 071/6, 071/7, 071/8, 072, 084/1, 092/a, 092/b, 095/1, 096, 098/a, 098/b, 099, 0102/13, 0102/14, 0103/1, 0103/3/b, 0116/2, 0116/4/a, 0116/5/a, 0119/1/a, 0122, 0123/1/a, 0123/1/b, 0123/1/c, 0123/2, 0123/3, 0124 Gacsály: 022/a, 022/l, 056/2 Rozsály: 083/1, 083/3, 084/6/a, 086/1, 089/5, 089/6, 089/7	T6RWL-L-07, TJ3HL-U-07, TJWHL-N-07, TK29L-M-07, TK4PL-4-07, T8F9L-Q-07, TCV9K-7-07, TKJPL-J-07, TKRWL-Y-07, T913L-4-07, TE73K-E-07, TECWK-D-07, TMPHK-J-07, TF9HK-X-07, T9N9L-Y-07, THU3K-4-07, T4JL4-H-07, TU3HK-4-07, T05T4-6-07, TA89L-L-07, T4N64-7-07, T4PD4-F-07, T4QL4-P-07, T0HD4-4-07, TOWD4-J-07

KE-6	Császló: 05/1/b, 05/2, 012/3/a, 012/4/a, 012/4/b, 012/5/a, 012/5/b, 012/6/a, 012/6/b, 082/2/a, 082/2/b, 090, 091/20, 092/2, 094/8, 0101, 0102/4/b, 0106, 0107, 0112/2/c, 0114/a, 0115 Csegöld: 0101/a, 0101/b, 0101/c, 0101/d, 0101/f, 0102/6, 0102/8, 0115, 0116, 0117, 0118, 0120/2, 0120/3, 0120/7, 0121/1, 0121/2, 0122, 0123/1, 0129, 0135, 0139, 0140 Csengersima: 043/1/a, 043/1/b, 043/1/c, 045/b, 053/b, 068, 078/b, 07/d, 084/1, 095/1, 098/a, 098/b, 099, 0102/13, 0102/14, 0103/1, 0116/5/c, 0116/6, 0122, 0124, 0129 Gacsály: 022/a, 022/b, 022/c, 022/d, 022/f, 022/g, 022/j, 038, 040/2, 041, 049/2/d, 049/2/f, 049/3/b, 056/1/b, 056/2 Rozsály: 084/6/a, 089/5	T6RWL-L-07, T6YWL-T-07, TJ3HL-U-07, T75WL-1-07, TAJPL-9-07, TJN9L-7-07, TJXPL-W-07, T813L-3-07, T8F9L-Q-07, TKJPL-J-07, T913L-4-07, T95WL-3-07, TE73K-E-07, T99HL-T-07, T9CWL-9-07, T9E3L-J-07, T9F9L-R-07, T9HHL-1-07, T9JPL-8-07, TMPHK-J-07, TF73K-F-07, TF9HK-X-07, T9M3L-Q-07, T9N9L-Y-07, TH89K-Q-07, T9U3L-X-07, THU3K-4-07, TLM3L-2-07, TJ3HK-T-07, TLN9L-9-07, T9WHL-E-07, TLQPL-R-07, TKU3K-6-07, T4JL4-H-07, TARWL-Q-07, TA4PL-V-07, TU3HK-4-07, TA5WL-4-07, T05T4-6-07, TA89L-L-07, TAV9L-7-07, T0704-E-07, T4PD4-F-07, T4U04-6-07, T0M04-U-07, T0WD4-J-07

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze a Rozsály-Csengersima (HUHN2055) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területbe esik, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2001 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó.

A tervezési terület teljes egésze az Országos Ökológiai Hálózaton belül esik, magterület övezetben.

A gyepterületek nagyobb részét saját tulajdonban hasznosítják. A területen található erdők tulajdonviszonya megközelítőleg 40-60%-os megosztottságú az állami tulajdon és a magántulajdon tekintetében. A kezelés javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket kell figyelembe venni.

A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket kell figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszer

Alapvetően az egységes területalapú támogatások és azon felül a mező- és erdőgazdálkodás során, a kötelező előírások miatt igénybe vehető kompenzációs jellegű kifizetések, illetve a környezet- és természetvédelmi célú, önkéntesen vállalt mező- és erdőgazdálkodási támogatások tartoznak ide.

A jelenleg hatályos Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer alapján a Rozsály-Csengersima kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület Császló, Csegöld, Csengersima, Gacsály, Rozsály közigazgatási területeit érintve, több fizikai blokkban található.

A terület nagyságrendileg 50-70 MePAR blokkot érint. Ezen blokkok sérülékeny vízbázisának védőterülete meghatározás alatt áll. A blokkok támogatható kategóriába esnek. A terület teljes egészében ki van jelölve a Magas Természeti Értékű Területek A és B zónájában.

A fizikai blokkokban gazdálkodó mezőgazdasági termelők számára az alábbi agrártámogatási források érhetőek el:

Kötelező földhasználati előírások ellenértékéeként igényelhető kompenzációs jellegű kifizetések (csak igénylés esetén jár):

A 269/2007. (X. 18.) Korm. sz. rendelet alapján földhasználati előírások vannak hatályban a Natura 2000 területek gyepeire vonatkozóan, a 128/2007. (X.31.) FVM rendelet alapján, ezért a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz területalapú, kompenzációs támogatás vehető igénybe, melynek értéke 38 EUR/ha, évente.

Önkéntesen vállalt előírások nyomán igényelhető mező- és erdőgazdálkodási támogatások:

Az agrár-környezetgazdálkodási célprogramok (AKG) közül az ország egész területén igénybe vehető horizontális szántóföldi, gyepgazdálkodási és ültetvény célprogramok. Az AKG középhosszú távú (5 gazdálkodási év) támogatási rendszer, melynek feltételeit a Vidékfejlesztési Miniszter által kiadott miniszteri rendelet szabályozza.

Az erdőterületekre vonatkozóan erdő-környezetvédelmi célprogramok kifizetései vehetők igénybe.

Nem termelő-mezőgazdasági beruházások (szintén önkéntes):

Támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez (pl. madárodúk telepítése).

A Natura 2000 területektől függetlenül, a fizikai blokkban gazdálkodó mezőgazdasági termelők számára elérhető az *egységes területalapú támogatás (SAPS)*, melynek mértékéről évente a Vidékfejlesztési Miniszter dönt, miniszteri rendeletben. A támogatás igénybevételének feltétele, hogy a gazdálkodó maradéktalanul tartsa be a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti állapot feltételeit.

A Magas Természeti Értékű Területek (MTÉT) egy önkéntességen alapuló rendszer:

A program a természetkímélő gazdálkodási módok kialakításában és fenntartásában játszik fontos szerepet. A program alapját az *Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrár-környezetgazdálkodási támogatások biztosítják*. A MTÉT program jelenleg 25 térségben működik, a tervezési terület a Szatmár-Beregi MTÉT-en belül található. A program alapja olyan gazdálkodási előírások önkéntes vállalása és teljesítése, amelyek a természetkímélő gazdálkodást folytatót területalapú pénzkifizetésekkel kompenzálja. A Szatmár-Beregi MTÉT-en belül három célprogram (szántóföldi növénytermesztés madár- és apróvad élőhely-fejlesztési előírásokkal célprogram, gyepgazdálkodás élőhely-fejlesztési előírásokkal célprogram, természetvédelmi célú gyeptelepítés célprogram) vállalható önkéntesen. A különböző célprogramokban résztvevők kompenzációs támogatásban részesülhetnek.

A területen gazdálkodók a felsorolt támogatási rendszerekből a területalapú, kompenzációs támogatást, illetve az AKG gyepgazdálkodási célprogramját veszik igénybe.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

A természetvédelmi érdekekkel ellentétesek a 61/2009 (V.14.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrár-környezetgazdálkodási támogatások igénybevételének részletes feltételeiről 67.§ (4) a-g pontja, illetve 68.§ (4) b-f pontja az extenzív és ökológiai legeltetés esetére kötelezően előírt tisztító kaszálások, és az extenzív és ökológiai kaszálás esetére előírt, legalább évi kétszeri kaszálás.

Mindkettő fajszegény (nagy pázsitfű-borítású), bár agrotechnikai szempontból ápoltnak tűnő kaszálók kialakulását eredményezi.

A kaszátlanul maradó terület kijelölésénél általában a parcella szélét javasolják, a könnyebb ellenőrizhetőség szempontjából és a tényleges hatásosság azonban ezt nem indokolja. Legalább ilyen létjogosultsága van a parcella közepi lábón hagyott növényzetnek is.

A javasolt változtatás: mind az extenzív, mind az ökológiai legeltetés esetén a tisztító kaszálás kötelező voltának eltörlése, az extenzív és ökológiai kaszálás esetén az évi kétszeri kaszálás egyszerire korlátozás, kivéve, ha egyeztetés történik a KjtT természetvédelmi kezelőjével, az illetékes nemzeti park igazgatósággal.

A jelenlegi támogatási rendszer nem teszi érdekeltté a gazdálkodókat a nem hasznosított mezőgazdasági területek megőrzésében, hanem kifejezetten azok eltüntetésére ösztönöz. Mivel ezek a területek nem támogatható területek, a támogatható terület maximalizálása érdekében a gazdálkodók eltüntetik a szegélyvegetációt, a bokorfüzeseket, és kaszálják az értéktelen szénát adó vagy vízállásos területeket is - melyeken korábban sosem folytattak gyepgazdálkodást. Ez a helyzet csak akkor szüntethető meg, ha agrártámogatás lesz igényelhető a nem művelt területekre, azaz nemcsak a kivett művelési ágú területekre, hanem a művelés alatt álló területek egyes részterületeire is.

A Natura 2000 területek közötti koherencia, egyfajta funkcionális ökológiai hálózat biztosítása érdekében fontos lenne a természeti területek és az ökológiai hálózatba tartozó területek kedvező állapotának megőrzése a Natura 2000 területeken kívül is.

A fenti probléma megoldása lehet, ha a természetvédelmi szempontból értékes, de gazdaságosan nem művelhető területek is legalább minimális mértékben támogathatóvá válnának, ezáltal nem lennének teljesen haszontalanok a tulajdonosok, földhasználók számára.

A támogatási rendszer kialakítása során a „nem beavatkozást” is ösztönözni kellene.

3.3.2. Pályázatok

A Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság által tervezett, az 1.7.7. pontban ismertetett „Tavak-ligetek a határmentén pályázat folytatása (Tavak, ligetek, holtágak rehabilitációja)” című projekt.

3.3.3. Egyéb

A területet érintő egyéb javaslatunk nincs.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

1. A terv kommunikációja során a 3.4.2. pontban megnevezett címzetteket hivatalos meghívóval (tértivevényes ajánlott levélben) kerestük meg. A meghívóban megadtuk a terv egyeztetési változatának digitális elérhetőségét is. Ezen a honlapon a tervhez kapcsolódó egyéb információ is rendelkezésre áll.
2. Amennyiben ismert volt az érintettek e-mail címe (a 3.4.2. pontban jelzett), úgy a terv egyeztetési változatát elektronikus úton is elküldtük.
3. A helyi lakosság figyelmét a BeregInfo című újság 2014. júliusban megjelent lapszámban hívtuk fel a tervre, amely a fehérgyarmati járásban minden háztartásba eljut. A helyi médiaszolgáltató, a radiosom.hu honlapján is közzétette a meghívót (2014.07.14.). Az öt

érintett település (Császló, Csegöld, Csengersima, Gacsály, Rozsály) önkormányzati hirdetőtábláján is elhelyeztük a meghívót. A felhasznált kommunikációs eszközöket és a hozzájuk kapcsolódó időpontot és a résztvevők számát az alábbi táblázat tartalmazza:

Kommunikációs eszköz	időpont	Résztvevő/érintettek száma
Érintettek levélben, és e-mailben történő megkeresése és tájékoztatása	2014.07.11	17
Önkormányzati közzététel	2014.07.14.	5
Honlap	2014.07.14. 2014.07.15.	2
Terepbejárás	2014.07.22	3
Falufórum	2014.07.22	7

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

A kommunikáció címzettjei:

név	érintettség
Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság	területileg illetékes nemzeti park igazgatóság
Felső-Tisza-vidéki Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szerv
Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság	Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szerv
Nyírerdő Nyírségi Erdészeti Zártkörűen Működő Részvénytársaság	Egyéb területhasználó
Császlói Újsólyom Vadásztársaság, Koncos István	Egyéb területhasználó
Hubertus Vadásztársaság, Kisnamény	Egyéb területhasználó
Fekete István Környezetvédelmi és Horgász Egyesület	Egyéb területhasználó
Költő Zoltánné	gazdálkodó
Gaál Bálint	gazdálkodó
Halmi Sándor	gazdálkodó
Juhász Imre	gazdálkodó
Szabó István	gazdálkodó
Csegöld Község Polgárőr Egyesülete	Egyéb indokolt célcsoport
Fehérgyarmati Körzeti Falugazdász Iroda	Falugazdász
Csengeri Körzeti Falugazdász Iroda	Falugazdász
Császló Település Önkormányzata	Települési önkormányzat
Csegöld Település Önkormányzata	Települési önkormányzat
Csengersima Település Önkormányzata	Települési önkormányzat
Gacsály Település Önkormányzata	Települési önkormányzat
Rozsály Település Önkormányzata	Települési önkormányzat
Hajdú-Bihar megyei Kormányhivatal Erdészeti Felügyelőség	Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervei
Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság	Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervei
Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatóság Vadászati és Halászati Osztály	Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervei

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

Az egyeztetés során a területen illetékes hatósági és területi kezelő szervektől vélemény, észrevétel, vagy ajánlás nem érkezett.

A helyi lakosoktól, gazdálkodóktól és érdeklődőktől a tervet érintő érdemi kérdés, vagy kérés sem szóban, sem írásban nem érkezett.